

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingarprísir fyrri peltireglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 14. juni 1927.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævsavnarstóðum og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

ALT OV LITID er her á landið, frá teirri almennu síðuni, gjørt fyrri at lívga tey gomlu, og mangan hava mál verði uppi, sum hava miða ímóti at tryggja teirra tilveru. Tað slepst ikki uttanum, tað tjakast ikki burt og kávað ikki út yvir, at tað er samfundsins nattúrliga skylda at gleða og lívga tey gomlu, sum gjøgnum teirra longu lívsleið ikki bert hava borið seg sjálfvan uppi við dagligum streivið og slitið, men eisini á hendan hátt hava verið samfundinum ein góður og tryggur stuðul. Tey, sum soleiðis hava lagt kropp og heilsu til í tí vanligu hvøndagsgráa stríðið fyrri at halda lívinum uppi, sveittandi slitið fyrri slitt breið, eru, tá ið lívsloftarnar halla, kreftirnar minkað og heilsan á annan hátt svikjur, eisini borin til at fáa borið breiðið upp í hendurnar, uttan at tað skal brikslast teim, at tað er av kommununi, tev fáa.

Tað er tilbetur nakað langt liðið síðan, at tey gomlu, fátæku og sjúku, ið komin vóru á kommununa, blivu serstakliga ringd til jarðar av ljóðinum frá einaril til hetta brúk serstakari klokku.

Hetta óskilið er broytt, tí betur, men sum framburðurin stígar áfram, og broytingar verða gjørdar, so verður neyvan so full-broytt, at ikki eitthvørt er eftir, ið treingir til broytingar. So er eisini her, tá ið talan er um at lívgað og styðja tey gomlu, — tað torvast nógvur broytingar, til vit rokka so langt, at vit kunnu siga: tað er eins gott at verða gamal og útslitin, og sita fjálg og lýtt, sum at verða ungur og verkfúsar, staddur í lívins mest baldruta stríði, við tí fyrri eyga at greiða alt sum best, so nakað verður til at nýta — annað til at savnað.

Tey ungu fáa mangan áminningar — til tíðir eisini við góðari grund — frá manndóminum — um ljóðliga at umgangast tey gomlu, verða teimum beinasom í stuttum: vera góð við tey gomlu. Kundi ikki ungdómurin við góðari grund vent sær til manndómin og sagt: verði tí góðir við tey gomlu, tí hava rættin og maktina og kunnu, um viljin er til tess, hava tað neyðturvulgu umsorgan fyrri teim gomlu!

Vit kenna alt ov væl tær eymskenslur og rorandi umsorgan, sum manndómurin við maktina, hava fyrri teim gomlu, tað kemur alt ov tíðum til sjóndar. Nevn lógina um aldursstúðning, hvussu langt teir toyggja seg fyrri at nýta hana til at letta og styttja teir talda dagar hjá teim gomlu. Vit loyvað okkum at halda, at hon (lógin um aldursstúðning) vídi

virka betur, um hon var meira nýtt.

Av manndómi kann tað krevjast, at hann ger manndómsgerð, og tykist tað tí eisini at verða væl so langt frá manndóminum, tann stóða, sum teir 16 tóku til Aldursrentulógina, tá ið hon bleiv fyrilögð Føroya Løgtingi.

Aldursrentulógin vil ganga aftur, sjálvt um hon skuldi farið nakrar ferðir aftur til umróðu í útsetingarnevndini við tí vakra viðmæli at beinast burt og goymast væl til næsta ár.

Nær kemur so hetta næsta árið? spyrja vit. Og nær man hitt samlaða »Føroya Løgting« fylkjast um at avrikað nakran haldgóðan stuðul til tey gomlu, og, ikki bert sum higartil, venda sær til tey yngri og siga: verði tí góð við tey gomlu — undirskilt, — vit hava ikki stundir til at hugsa um tey í ár. Men næsta ár . . . Ja, hvor veit, um ikki henda sak vil ganga aftur á Løgtingi í ár, tí tey gomlu eldast, og fet teirra tyngjast í hvørjum, hvíldarkvöldið er nær. Tað kann ganga eina tíð at kunnger, at ein sovorðin sak verður skumpa til síðis, men tey gomlu kunnu ikki krógvast í kova altíð.

Býarstýrið í Havn hevur samtykt at keypa hús til aldursheim. Tað var tvídráttur um hetta — ein lítill lögtingsmynd — um at biða og síðani fáa moderna, væl hóskaði komplex til býns gomlu. Teir, sum í lótom hava verið og kenna í royndum, hvat ið tað vildi fórt til at latið málið biða, stemmaðu tí fyrri, at býarstýrið keypti hús, meðan tað fekkst.

Har er so byrjan gjørd til at hysa teim gomlu, eftir er at gera brúk burtur úr lógini um Aldursstúðning í so stórt mál, sum lógin heimilar tað; kanska at tað kundi verið grundir fyrri, at aldursrentulógin kom aftur til viðgerð á Føroya Løgtingið.

Hetta tiltak Havnar býarstýrisins, um at gera útvegir fyrri at hysa teimum gomlu, mátti eggja Løgtingið til at gjørt nakað munagott fyrri landsins gomlu.

M. S. V.

— Neistar. —

— Hvorfrá stammar í Grunden Hr. Nielsens mangel Penge?
— De er tjent ved Smugling.
— Ja, saa, ja, saa kender hans Rigdom altsaa ingen Grænser!

— Tusind Stjerner kalder jeg til Vidne paa, at jeg elsker dig, Lilly!
— Jeg vilde synes bedre om to Vidner hos Giffefogden!

Turisten (i den lille By): Hvar barberer man sig her i Byen?
Drengen: Her i Byen plejer man at barbere sig i Ansigtet!

Damen: Sig mig, min Ven! Véd din Moder, at du ryger?

Drengen: Véd Deres Mand, at De taler til fremmede Herrer paa Gaden?

— Mo'r, blot et Spørgsmaal, saa skal jeg ikke spørge mere i Aften.

— Naa, hvad er det da?

— Mo'r, hvorfor drukner ikke de smaa Fisk, inden de faar lært at svømme?

I et vestjysk Sogn hændte — efter hvad der fortælles i »Østjysk Fikbl.« — for nogen Tid siden følgende:

En Mand, hvis Kone netop var nedkommen med Trillinger, blev a en Nabo forelagt følgende Spørgsmaal:

— Er det overstaet?

Manden — en lun Vestjyde — svarede: Det véd a ett; men der er da kommen tre!

— Det var en god Medicin, Dokteren skrev op til min Kone! For var hun blot hæs, men nu kan hun ikke sige et Ord. Kan jeg faa et Par Flasker til af den?

— Nej, nu bliver Professoren virkelig for distræt! Véd du, hvad han præsterede i Gaar, da han gik hjemmefra? Han smækkede sin Kone og kyssede Døren!

— Føler du dig meget besværet af din Rheumatisme?

— Ja, det kan du tro, jeg gør. Hver eneste Idiot, jeg møder, skal stoppe mig og spørger til den!

— Vil De passe paa min Bil et Ojeblik?

— Undskyld, men jeg er Borgmester her i Byen.

— Det gør ikke noget. De ser forholdsvis ærlig ud!

— Er De stadig Medlem af Vegetarisk Forening?

— Nej, desværre — jeg er blevet ekskluderet!

— Men hvorfor dog?

— Fordi man havde opdaget, at jeg var kalveknaet!

Landmandsbanken.

Venstres politiske Ragekniv ragede sig et Nederlag til.

Stauning taler spansk med Ekscellencerne.

Da det socialdemokratiske Ministerium sidste Efteraar fremsatte sit Kriseforslag til Mildnelse af Erhvervskrisen, lavede de Radikale Mudder. Dette Parti vilde nok støtte en socialdemokratiske Regering, men ikke styrke den. Og fra radikal Side var man klar over, at en Genneførelse af Kriseforslaget vilde styrke Socialdemokratiet. Af den Aarsag begyndte de radikale deres undermineringsarbejde. Hertil fik de kun ringe Held. Statsminister Stauning gav dem Valget: Enten Realitetsforhandling om Kriseforslaget og Gennemførelse af saadanne positive Dele af dette Forslag, at det virkelig fik Betydning for Erhvervskrisen — eller Valg.

Dette Standpunkt vil Socialdemokratiet altid tage. Naar de politiske Traade er gaet i en uloselig Knude, maa Vælgerne have Afgørelsen. Det er Folket der selv bestemmer sin Skæbne. Saaledes er den almindelige Valgrets Idé, Folket er højeste Autoritet, naar Samfundsspørgsmaal afgøres. Uagtet denne Opfattelse ogsaa er Liberalismen, her man nu og da liberale Partier, der er hundeaangst for at mode for Vælgerne Domstol. Det radikale Parti faar ofte Anfald af denne Sygdom. Saaledes ogsaa i Efteraaret. D'hrr. indenfor Radikalismen, hvem Partiets taktiske Manøvrering er betroet, fandt ikke Ojeblikket gunstigt for de radikale Repræsentanter at mode for Vælgerne Domstol. Stauning burde derfor skræmmes til at undlade at afholde Valg paa dette Tidspunkt. Til Formaalet mente de radikale at kunne anvende Landmandsbanken. I Rigsdagen lod de radikale Spidser falde Udtalelser om, at det vilde være en Fare at afholde Valget inden Landmandsbankens Forhold var endelig ord-

nede. Og denne Ordning maatte tilvejebringes omgaade. Og Venstre sang med i det radikale Kor om denne Sag. Saaledes udtalte nuværende Finansminister Neergaard, at »for Erhvervslivet var det en Livsbetegnelse, at Landmandsbanken snarest blev endelig ordnet«.

Alligevel kom Valget. Og dets Resultat blev det socialdemokratiske Ministeriums Afgang og 11 Venstre-Ekscellencer paa Taburetterne, med Hoveddingen (!), Hr. Godsøjer» Madsen-Mygdal, som Regeringens Chef. Efter dette var Vælgerne berettiget til at mene, navnlig i Henhold til Hr. Neergaards ovenfor citerede Udtalelse, at nu vilde Spørgsmaalet om Landmandsbanken blive ordnet snarest, — thi det hastede jo!

— Det blev Vinter og Vaar. Men saa skete der ogsaa noget. Den 31. Maj fremsatte Hr. Slebsager et Forslag i Folketinget — Forberedelse af en Nyordning af Landmandsbanken. Forslagets Realitet er i Virkeligheden kun at udskyde Spørgsmalets Ordning til næste Rigsdagssamling — eller maaske længere — og nedsætte et Udvalg til forinden at udarbejde Forslag derom.

Lovforslagets Pgf. 1 gaar ud paa at bemyndige Handelsministeren

»til at nedsætte et Udvalg paa to Personer til at udarbejde Forslag til en endelig Ordning af Landmandsbankens Forhold til Forelæggelse for Rigsdagen i den ordentlige Rigsdagssamling 1927—28«.

Det er Forudsætningen, at den ene af disse skal repræsentere Staten og den anden Nationalbanken.

I Pgf. 2 findes resumeret Hovedlinjerne for Nyordningen i følgende Ord:

Ved Ordningen skal Banken sættes i Stand til at fortsætte sin Virksomhed som selvstændigt Aktiebank, efter

at dens Balance er nedbragt til en passende Størrelse.

Af udenbys Filialer, navnlig saadanne, som tidligere har virket som lokale Banker, sker Udskillelse til selvstændig Virksomhed i et saadant Omfang, som skønnes foreneligt med den samlede Virksomheds Tærv.

Af Bankens Aktivmasse udskilles og overføres til en Afviklingskasse Aktiver, som det paa Grund af disses Karakter maa anses for ønskeligt at udskille, og som bør afvikles.

Staten betaler det Underskud, Status udviser, efter at denne Udskillelse har fundet Sted, hvorefter Bankens Virksomhed fortsættes under det nuværende eller ændret Navn. Basis for den fremtidige Virksomhed skal være en ny Aktiekapital paa 50 Mill. Kr., tegnet i Ind- og Udland.

Om Udvalgets videre Arbejde hedder det:

»Det paaahviler tillige Udvalget at udarbejde Forslag om, hvorledes de i § 2 omhandlede Beløb, nemlig dels det Tab, som Staten vil have at dække, dels Beløbet for de til Afviklingskassen overgaaede Aktiver, skal stilles til Disposition for Banken.

Udvalget er bemyndiget til at forhandle med Nationalbanken, de private Banker i Hovedstaden og Provinserne samt Erhvervsvirksomheder og til at fremskaffe Tilbud og Undertagelse af Aktiekapitalen fra indlandtaet saavel som fra Udlandet. Udvalget er berettiget til at antage lønnet Medhjælp.»

Endelig gives der i Lovforslagets sidste Paragraf Bemyndigelse til Optagelse af et eventuelt Statslaan. Denne Bestemmelse har følgende Ordlyd:

»Dersom det, forinden den endelige Ordning kan træffes, er nødvendigt at skaffe Banken likvide Midler, bemyndiges Finansministeren til at optage et midlertidigt Laan paa et Beløb svarende til højst 20 Mill. U. S. A. Dollars og paa højest et Aar hvoraf Provenuet — med Tilslutning af Rigsdagens Landmandsbank-Udvalg helt eller delvis af Ministeren for Industri, Handel og Søfart kan stilles til Disposition for Banken.«

I Lovforslagets Bemærkninger siges det, at det er Nationalbanken, som forinden den paatager sig et vist moralsk Ansvar for Nyordningen, har ønsket denne fuldt udarbejdet i Detailler, hvilket det To-Mands-Udvalg skal gøre.

I sin Forelæggelsestale fremhævede Handelsministeren stærkt, at Balancen var gaaet meget ned, i 1922 var den 1158 Mill. Kr., i 1926 var den gaaet ned til 791 Mill., og nu i April 1927 var den endog nede paa 671 Mill. Kr.

Ministeren haabede, at det vilde være muligt at sikre Aktiemajoriteten paa danske Hænder og slattede med at fastslaa, at Kreditorerne vedblivende er fuldt sikrede ved Statens Garanti.

Denne 2. Juni var dette mærkelige Forslag til Behandling i Rigsdagen. Og dets Skæbne blev krank. Højres Ordforer, Hr. Pitzner, udtalte, at »han havde ønsket, at dette Forslag ikke var bleven fremsat«. Han erklærede, at hans Parti ikke kunde tiltræde Forslaget i den foreliggende Skikkelse.

Paa de radikales Vegne, erklærede Zahle, at de radikale vilde være villig til at overveje Optagelsen af et Statslaan, hvis det var nødvendigt. Alt det andet i Lovforslaget var overflødigt!

Dagens Sensation var imidlertid, at Hr. Slebsagers egen